Ч. 249 (13.894).

Львів, четвер 27. грудня 1934.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Pocztowe opłate opłacono ryczałtem. Рік LV.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“ Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·50 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Іспанії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Передконґресові наради українських політичних партій.

Дня 24. грудня ц. р. почались у Львові наради 7-ох українських політичних партій у справі скликання Всеукраїнського Національного Конгресу. В нарадах беруть участь:

1) **Українське Національно-Демократичне Обєднання** (учасники: Дм. Левицький, Вас. Мудрий, О. Луцький. М. Рудницька і Любомир Макарушка);

2) **Українська Соціялістично - Радикальна Партія** (учасники: О. Навроцький, М. Матчак, М. Стахів і М. Вахнюк);

3) **Українська Соціялістично-Демократична Партія** (учасники: Волод. Старосольський, П. Буняк, І. Квасниця);

4) **Українська Народня Обнова** (учасники: О. Назарук, Р. Гайдук, І. Дурбак. Ст. Годований і Павло Кравець);

5) **Українська Партія Соціялістів-Революціонерів** (учасник: Н. Григоріїв);

6) **Українська Радикально-Демократична Партія** (учасник: К. Маціевич);

7) **Українська Соціялістично-Демократична Робітнича Партія** (учасник: Іс. Мазепа)

Наради відбуваються рано і пополудні в домівці Українського Національно-Демократичного Обєднання.

Відізд василіянських місіонарів до Бразилії.

Дня 12. ц. м. відїхали зі Львова через Раву Руську до Варшави о. Венедикт Володимир Мельник, ЧСВВ (родом із Небилова к. Перегінська) й о. Іпатій Іван Майка, ЧСВВ (родом із Тернополя). З Варшави виїхали 16. ц. м. до Марсилії (у Франції), відти 20. ц. м. кораблем „Фльоріда“ до Сантос у Бразилії, опісля до міста Прудентополіс. Із Ужгороду (в Підкарпатській Русі) відїхав через Неаполь до Бразилії о. Йосиф Роман Мартинець, ЧСВВ, б. редактор ужгородського „Благовістника“. Бажаємо згаданим священикам якнайліпших успіхів у місійній праці між нашим народом у Бразилії.

(л).

Перед поїздкою прем. Фляндена і Ляваля до Льондону.

„Еко де Парі“ повідомляє, що мін. Саймон під час розмови з прем. Фляденом і мін. Лявалем у Парижі запросив обох державних мужів Франції приїхати в січні 1935. р. до Льондону. Поїздка обох керманичів французької політики до Льондону відбудеться щойно по плебісциті в басейні Сари і наладнанні взаємин між Францією та Італією. У Льондоні Фляндеп і Ляваль обговорюватимуть з мін. Саймоном проблему розброєння і поворот Німеччини до Ліґи Націй.

Гітлер хоче запропонувати Франції мировий пакт.

Віденський „Н. Вр. Журналь“ довідується з добре поінформованих кол у Берліні, що Гітлер з кінцем січня 1935. р. після остаточного поладнання сарської справи плянує пропозицію до сусідніх держав, перш усього під адресою Франції. Буде ця пропозиція вважати віковічну ворожнечу між Францією і Німеччиною покінченою. Задля цього буде зображений пакт приязни між обома державами, подібний до того, який Німеччина заключила з Польщею. Але при відомій французькій неохоті до таких умов треба втягнути також інші сусідні держави до пропонованого пакту, що обвязував би довший час. Берлінські політичні кола бажали би такого пакту на 10 а по змозі й на 30 літ. Що перед здійсненням такої пропозиції треба би наперед поконати величезні політичні трудноші, про це в Берліні не сумніваються.

Італія домагається від Абісинії сатисфакції.

Агенція Стефані оголосила довшу заяву італійського уряду про сутичку біля Уалюаль 5. ц. м., де м. ін. сказано: „Уалюаль не є відокремленим епізодом, але найновішою спробою етіопських правильних і неправильних відділів нарушити пограничну смугу між Етіопією та італійським краєм сомалів і спровокувати італійські війська. Італійська влада має на це богатий доказовий матеріял. Етіопський уряд мусить дати відповідну сатисфакцію, щоби привернути нарушене право, яке випливає з умови між обома інтересованими державами та з пакту Союзу Націй.

Більшовицький терор у Ташкенті.

Після виголодження України прийшла черга на центрально-азійську совітську область Ташкенту. Там росте бавовна і тамошні селяни зазнають тепер такого лиха, як зазнала Україна. Кореспонденція з Москви каже, що совітський постишев в Ташкенті, В. В. Квібишов, вживає всіляких терористичних засобів, щоби прискорити продукцію бавовни. Дотепер прогнано 51 управителів колхозів і інших урядовців з комуністичної партії, але чистка йде ще дальше. На смерть призначено 22 людей, між ними управителів колхозів. Шість людей благало помилування в Центральнім Екзекутивнім Комітеті в Москві, але ніщо не помогло. Їх розстріляли.

Шкідливість пропаґанди учителів.

НЮ ЙОРК, 5-го грудня. (Вл. кор.) Сьогодні починається конвенція Національного Товариства Фабрикантів. З цієї нагоди видало товариство брошуру, що в ній висловлює свій погляд на причини теперішнього перелому. Головне вістря звертається проти „нетерпеливих реформаторів“, а відтак проти комуністів-голителів. Одночасно дісталося також і учителям, що займаються пропаґандою комунізму під заслоною академічної свободи. Тких учителів називає брошура шкідниками суспільности. Основною американською доктриною — кажеться в брошурі — є спільний інтерес усіх кляс. Цю доктрину тепер захитують радикалістичні аґітатори і їх прихильники. Вони хочуть ще погіршити і так важке положення і в той спосіб надіються довести до руїни всього, що американцям дороге. Комуністична пропаґанда тепер більше шкідлива між коли інакше тому, що багато безробітних людей має час слухати аґітаторів, а крім цього люди в нужді схильні шукати ратунку з якоїнебудь сторони.

Після Загального Зїзду „Рідної Школи“.

ВРАЖІННЯ ОЧЕВИДЦЯ.

Львів, 26. грудня 1934.

Про хід нарад цьогорічного Загального Зїзду „Рідної Школи“ та його висліди — вибір нової Головної Управи — наші читачі вже знають з вчорашнього „Діла“. Словом, зїхались делегати, висловили свої жалі, пригадали відомі серед нашої дійсности болячки і розїхались більше чи менше вдоволені, що нова Головна Управа далі нестиме тягар відповідальности за цілість українського приватного шкільництва та особливо буде клопотатись про необхідні матеріяльні засоби для вдержання своїх шкіл та забезпечення нужденного животіння учительству й урядовцям. Але саме тут скривається суть нашої ненормальної дійсности. В чому діло? Просто — наші побоювання, висловлені два дні тому на цьому місці, здійснилися і найшлось чимало учасників Зборів, які гальмували хід нарад та зводили їх на нівець пристрасним тоном промов та їх несуттєвим змістом. Словом, ми мали вчора знову трафаретний образок т. зв. боротьби за установи, веденої націоналістичним табором. Це був образ дуже сумний і жалюгідний.

Поза полагодженням формальних статутових справ, як признання абсолюторії уступаючій Головній Управі та вибором нової і палкій дискусії про „опортунізм“ чи „принципіялізм“ деяких наших рідношкільних діячів, Загальний Зїзд не вирішив ні одного з тих важливих рідношкільних питань, про які була мова у позавчорашнім „Ділі“ напередодні цьогорічного Зїзду. І чи це не парадокс, що єдиний реферат п. н. „Нові програми навчання у звязку з реформою шкільництва зі спеціяльною увагою на українознавство“ Зїзд стягнув на внесок одного студента (найбільш гомінкого „лідера опозиції“) з порядку нарад?! Тимчасом реферат міг дати основу до дискусії про виховання молоді, про необхідні практичні висновки для української національної педагогії з нових урядових розпорядків. Замісць призадуматись над цією засадничою проблемою, молодечі „опозиціоністи“ накидувалися на старих і заслужених рідношкільних діячів, оперуючи — як звичайно — здебільша інсинуаціями.

Шойно поважна дискусія над новою програмою шкільництва могла видвигнути напрямні для діяльности не тільки нової Головної Управи, але в першу чергу низових рідношкільних діячів. Якраз кожночасний Зїзд „Рідної Школи“ повинен присвятити найбільше уваги програмовій діяльності установи, на яку наше громадянство покладає такі великі надії. А тимчасом навіть не довкола організаційних й фінансових справ, а довкола немилих націоналістичним кракунам осіб крутилася ціла дискусія, яка забрала понад 4 години (!) дорогого часу. Коли відомі поважні наші громадяни і діячі заторкували катастрофальне положення нашого шкільництва, зменшення числа шкіл і застрашаючий упадок молоді головно по середніх школах — ці преважні справи не находили майже ніякого відгуку. Те саме було з порушеним питанням про комплетування на борзі дитячих бібліотек при

Кружках „Рідної Школи", маючи на увазі швидку появу бібліотечного закону, який перекине тільки нові тягарі на наше громадянство. Користи з таких бібліотек, складаних з чужих книжок по громадах, не буде ніякої, хіба тільки шкода — і заздалегідь треба тій небезпеці протиділати. Але і ця „дрібниця" не найшла зрозуміння у „принципіялістів". Тому вчорашні Збори різко висувають потребу реорганізації Загальних Зїздів, потребу іншого ведення нарад, зокрема потребу і продовження каденції Головної Управи бодай на три роки. Про актуальність цього питання свідчать саме голоси деяких делегатів, які впали на вчорашньому Зїзді перед закінченням дискусії. Ці голоси були не тільки здоровим відрухом на безплідну дискусію, але виявом журби за долю установи. Коли вже на плечі членів Головної Управи складається вирішування суттєвих справ, слід дати змогу цій Управі не тільки опрацювати до найменших подробиць плян діяльности, але теж відповідний речинець на переведення в життя такого пляну. В той спосіб запевнилось би теж безперервність праці членів Головної Управи. Коли навіть на основі закону про товариства Загальний Зїзд мусить уже відбутися, тоді слід би на місце вильосованих або померших членів Головної Управи вибрати нових, активних, але в першу чергу фахових людей. Крім того Зїзд слід розбити на кілька комісій, як організаційну, фінансову, дошкільного і шкільного виховання, видавничу і т. д., які вели би дійсно ділові наради. У кожній комісії делеґати мали би змогу вирішувати ці справи, на яких найбільше визнаються і тільки фаховість, знання справи, досвід та громадянський стаж дають змогу працювати у тих комісіях і кандидувати до Головної Управи.

Тимчасом і на Загальний З'зд „Рідної Школи" попадають цілком випадкові одиниці і цілком випадково беруть вони участь у вирішуванні сутніх рідношкільних справ. Діється це через заздалегідь підготовлювану акцію націоналістів та байдужність старшого громадянства, яке не допильновує особистого складу делеґатів від Кружків. Це єдина причина, чому на Заг. Зїзді раптом являється таке велике число молодецьких крикунів, які приходять на збори з метою переводити політичні порахунки. Вважаємо найбільшою аномалією, що саме деякі такі одиниці, нічим для рідношкільної справи досі не заслужені, попали до нової Головної Управи, як члени чи заступники. Можна теж висловити жаль, що провід вчорашніх Зборів не стояв на належній висоті.

Вчорашні явища не сміють повторитися. Націоналістичні студенти змушують вживати інших засобів оборони національних установ. До тих засобів належить більше дбайлива підготовка всіх зїздів і загальних зборів та кращого ведення нарад. Для добра установи, добра нації, — для добра самої молоді, що криком і демагоґією не втримає та не розбудує істнуючих національних цінностей.

„Мирним шляхом хочемо ревізії кордонів!"

(Репортаж з Мадярщини.)

(Продовження.)

В Будапешті, в найрухливішому центрі міста, недалеко парляменту, простягнувся прекрасний, квітистий майдан, названий „майданом іредeнти". Посередині, опущений на пів щогли, мадярський національний прапор в жалобі, а далі квітник, що представляє собою ґеоґрафічну карту Мадярщини, — колись і сьогодні. Червона смуга квітів, — це тріянонські кордони. А довкола напис: „Вірю в Бога, вірю в Батьківщину; вірю в справедливість Божого Провидіння; вірю, що Мадярщина буде могутньою, — Амінь!"

Оце молитва народу, що стала могутнім засобом мадярської ревізіоністичної пропаґанди, молитва, якою захопився англійський король преси льорд Ротемір, як Байрон колись Грецією.

А з чотирьох боків майдану, — чотири алеґоричні статуї, на зразок алеґоричних постатей на площі „Де ля Конкорд" в Парижі. Персоніфікації втрачених земель: Хорватії, Семигороду, Словаччини і... Підкарпатської Руси. Алеґорія підкарпатська дійсно страдальна: закований український селянин, простягає благально руки до Мадярщини...

Ось власне. Підкарпатська Русь в програмі мадярського ревізіонізму, — це була саме головна причина задля якої приїхав я до Будапешту. І задля якої сходив я всі доступні для мене, компетентні установи, почавши з міністерства закордонних справ, а скінчивши на визначних ревізіоністичних діячах.

В міністерстві закордонних справ прийняли мене дуже ввічливо, хоч з помітним здивуванням. У тому здивуванні була може й дрібка... недовіря.

— Український журналіст?... Зі Львова?.. З польської Східної Галичини?...

— Панове дивуєтеся?

— Ні, що-ж би! Але ви перший український журналіст, якого бачимо в Будапешті!

Начальникові пресового департаменту викладаю відразу на стіл всі свої подорожні документи.

— Але-ж дякую, не треба!.

— Але-ж прошу!

Проте приглядається до моїх паперів досить уважно. Щойно коли йому передаю поручаючого листа з мадярського посольства у Варшаві, всі сумніви остаточно розвіваються.

— Дуже радо витаємо, — говорить усміхнено — чим ви цікавитеся, пане редакторе?

— Всім, що довкруги бачу. Але в першу чергу ревізіоністичною проблемою.

Мій співрозмовець втискає в око монокль і сягає по велику мапу Мадярщини.

— Будь ласка. Ось вам кордони нашої держави. Ось наші кордони перед Тріянонським договором і тепер.

Говорить досить довго. Слухаю доволі переконуючих під господарським оглядом арґументів, які відомі мені зрештою вже з мадярської пропаґандивної літератури і які коротко зясував я ще на початку мого репортажу.

— Проблема, яка не дасться вичерпати в одній розмові, — закінчує мій співрозмовець. — Чи ви не відмовилиб прийти до міністерства пополудні? Можна буде спокійніше і довше поговорити.

Очевидно погоджуюся. І тогож дня пополудні, в год. 5-тій сидимо вже разом в затишному кабінеті, при чому бере мене в особливу опіку радник міністерства п. Павло Липовніцки, старший добродій зі сивавою борідкою, спеціяліст по справам ревізіонізму. Прислухуюсь до прізвища і зацікавлено питаю:

— Вибачте, пане раднику, ви українець?

Усміхнувся:

— Ні, я мадяр. Мої предки жили колись на Підкарпаттю. Знаю Закарпаття, знаю Галичину. Колись служив у Львові при австрійських уланах.

Говоримо по німецьки.

— Отже ревізіонізм вас цікавить, редакторе?

— Власне. Стільки шуму через нього в Европі.

Оживився:

—У вас також?

— Ясно! Марсель, хорватська авантюра в Союзі Народів, атака Єфтича і протест Екгарда...

Махнув зневажливо рукою:

— Інтриґа. Зрештою ми з Хорватії зрезиґнували. Не хочемо.

— Хорватія була чейже складовою частиною мадярського королівства? — завважую.

— Безперечно, але вповні автономною.

— Все-ж таки!...

— Хорвати злучилися зі сербами. Хай самі рішають між собою.

— Значить, воно так, як я думав. Мадярщина не підтримує хорватського іредентизму?

— Боже борони! Крім признання права азилю політичним еміґрантам, що його дає кожна держава, не маємо нічого спільного з хорватським іредентизмом.

— В Янка Пуште був очевидно лише звичайний табор?

З нашої кооперації.

РОЗПУЧЛИВІ ЛИСТИ ДО РСУК.

Кооперативи, які силою нинішніх розпорядків міністра скарбу змушені вступити до польських Ревізійних Союзів, головно кооперативи з Волині, Полісся та Холмщини, пишуть до РСУК розпучливі листи, в яких заявляють своє бажання не зривати звязків з РСУК. і надальше у якій-небудь формі до нього належати. РСУК. робить ще старання, щоб ті кооперативи могли належати до нього не для ревізії, а для ідейного звязку. Хочемо вірити, що це вдасться.

РСУК. мусів вичеркнути зі своїх членів, на основі згадуваного вже нераз обкроєння компетенцій та території діяльности, 424 кооперативи і крім того 156 новооснованих кооператив, які були в евіденції РСУК., але не стали ще формально його членами. Разом 580 кооператив утратило опіку рідного Рев. Союзу.

Директор РСУК. пос. О. Луцький у своїй статті в „Госп. Кооп. Часописі" під наг. „Щож будемо робити?" пише між іншим:

„В деяких листах до нас пишуть нам кооперативи, які мають перейти під іншу ревізію, що радше зліквідують себе, ніж відстануть від РСУК. Розуміємо добре цей вибух жалю, однак по зрілій розвазі з цілою рішучістю відповідаємо на це: **Не ліквідуйте себе, не опускайте рук!** Душа й розум цілого нашого народу вже цінко зрослися з гаслом: „Рідна земля й рідна кооператива!" На цих двох основах будуємо нашу кращу долю. Довголітня праця переконала нас, що такі кооперативи, які основує РСУК., добрі й конечні для нас. Боронім цієї нашої основи всіми силами! Ніякі тяжкі умовини нехай не виводять нас з рівноваги!"

...„Дальша приналежність до РСУК. для всіх справ поза ревізією дасть нашим кооперативам на північ і захід від Львова доказ, що ще вільно нам мати свою рідну душу. А навіть, якби й ця ниточка урвалася, РСУК. ще жиє і всім українським кооперативам все буде вільно вдержувати з ним найсильніший моральний звязок. Кооперація — це не тільки купно-продаж і рахунок. В кооперації мусить бути жива душа, а душі ніхто ще й ніде не скував у такі кайдани, щоби для неї виходу не було. Тому не попадайте в розпуку і не ширіть паніки! Хто живий, нехай живе думає!"

УКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВНА МЯСАРНЯ У ЛЬВОВІ.

Після великих перешкод удалося Центросоюзові винайняти при вул. Жовківській льокаль на великий мясарський варстат з вуджарнею і ледівнею. Для збуту виробів з цього варстату отворить Центросоюз з початком січня три мясарські детайлічні крамниці у Львові.

ДОБРІ ВИСЛІДИ ДРІБНОЇ ОЩАДНОСТИ.

За доказ, як з дрібної, але масової ощадности збираються великі капітали, які у формі дешевих кредитів ідуть на службу народові, може послужити **ощадностева секція при Українбанку в Городку.** Цю секцію засновано в грудні 1931 р. Її члени й окремі збірщики почали енергійно збирати дрібні ощадностеві вкладки навіть по кілька сотиків тижнево. Вже в грудні 1931 р. зібрали в той спосіб 214 зол. В 1932 р. зібрали 4.671 зол., в 1933 р. — 5.473 зол., а в 1934 по день 11. листопада 5.475 зол. Разом з дрібних сотиків, але постійних вкладок зібрано досі в Городку 16.835 зол. Це добрий приклад для інших міст і містечок. В. Л.

ВОРОЖНЕЧА МІЖ НІМЕЦЬКИМИ ОРҐАНІЗАЦІЯМИ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, 15. грудня. (Вл. кор.). З нагоди перемоги Гітлера в Німеччині зорґанізувалася велика частина нюйорських німців в „Товариство Приятелів Нової Німеччини" і розпочала наступ на елементи ворожі гітлерівцям. Коли від американського конґресу приїхала до Ню Йорку комісія для прослідження „неамериканських затій" різними орґанізаціями, Т-во Приятелів Нової Німеччини стало в першу чергу предметом ворожнечі поліції та громадянських установ. Через те цілий німецький рух почав набирати марки ворожої американському урядові. Для протиділання „приятелям" розпочали активність давні німецькі орґанізації, що стоять на ґрунті льояльности до Америки. Під проводом Т-ва ім. Штайбена вони почали відпекуватися всяких звязків з „приятелями", а це викликало серед них негодування та обжалування в зраді німецьких інтересів. Штайбеністи, або по американськи стюбеністи скликали велике віче, на якому остерігали німецьку молодь перед нельояльними виступами „приятелів", отже симпатиків німецького нацизму та гітлеризму. На це відповіли нацисти зібранням в серці нім. дільниці в Брукліні і на ньому посипалися погрози в бік стюбеністів, що вони, нацисти постараються розвязати та знищити орґанізацію стюбеністів. При цій нагоді очевидно дісталося і жидам, а то адвокатові Унтермеєрові та конґресменові Дікстінові за їх протинацистичні виступи. — —

— Менше, як табор! Була ферма, був фільварок, на якому працювали рільники — політичні еміґранти. Малий фільварок серед пушти.

— І такий великий крик!

Сміємося.

— Отже чого хоче Мадярщина? — питаю дальше.

— Чого? Нічого більше, як лише ревізії Тріянонського договору. Помимаючи ціле практичне безглуздя того договору, є ще чисто правні підстави для його уневажнення. Держави, яким признано частини нашої території, прийняли на себе низку міжнародньо-правних зобовязань. Тих зобовязань не виконано. А невиконання клявзуль договору — річ ясна — уневажнює цілий акт!

— Як уявляє собі мадярський уряд, пане раднику, таке переведення ревізії Тріянонського договору?

— Мирно. Тільки мирним шляхом. В теперішній політичній констеляції ділимо европейські держави на: прихильні для нас, байдужі і ворожі. До прихильних нам, від яких надіємося підтримки в осягненню цілі, належать: Італія, Німеччина, Англія, Туреччина та Польща. Ворожі до нас є: Совіти, Румунія, Чехословаччина і Югославія.

— А Франція?

— Франція є індиферентна.

— Як уявляєте собі панове практично це мирне переведення ревізії кордонів?

— Цілком просто. Натиск наших приятелів у деяких складних міжнародніх ситуаціях, може зробити багато! Крім цього господарське положення деяких держав, само собою зробить їх більше уступчивими.

— Наприклад?

— Наприклад Чехословаччину. Підкарпатська Русь і південна Словаччина робить чехам більше турбот, як користи. Але повернім до меріторичних справ тріянонського договору. Справа ревізіоністичної акції не належить на ділі до ресорту міністерства закордонних справ. Вона майже всеціло в руках громадянських, патріотичних чинників, згуртованих в першу чергу в Ревізіоністичній Лізі. Якщо захочете, можемо тих панів завтра відвідати.

Треба було погодитися. Ми перейшли на загальні теми.

(Докінчення буде.)

Роман Голіян.

Від деклямації до доказів.

Волинь, грудень, 1934.

I.

Луцький часопис „Wołyń", реферуючи наш допис з приводу статті тогож „Wołynia" під назвою „Про чесну оцінку фактів" (ч. 47.), вкладає в наші слова цілковито чужий нам зміст (про промову в соймі д-ра Д. Левицького); довільно коментує наші слова про те, що лише ми, українці Волині, знаємо свої болі (а не хто інший); вдає, що нічого не знає про вибори 1930 р.; перескакує на особисті справи і т. д.

На все це ми не реаґуємо. В кожного свій смак і методи. Зрештою, є це для нас річю маловажною.

Перед нами до болю пекуча українська справа, розвязання якої в силу фактів залежить також і від польської сторони. Тому то ми не можемо обійти мовчанкою останнього слова „Wołynia" який намагається обернути українську проблему в жарт і деклямацію.

Хоча — в дійсности є трохи інакше й гірше для „Wołynia"

II.

Через те, що правда волинського життя відбивається на сторінках „Wołynia" не зовсім правильно, ми, щоби змусити редакцію задуматися над тими небилицями, які вона пропускає, і зрозуміти великі шкоди для справи від її освітлення дійсности, запропонували (хоча згори знали, що це дарма) поїхати з нами по селах Волині, придивитися до цієї дійсности й почути на власні вуха, що кажуть про свої болячки „задоволені" й „оптимістично настроєні" волинські маси.

Розуміємо добре, що така пропозиція, як кажуть, припирає до муру: або їдь і признай сам рацію, або не їдь, себ то „спасуй" і теж признай рацію.

І „Wołyń" спасував.

Сказавши: „п. **Senex** наґально й нераз пропонує Редакції „Wołynia" „спільну поїздку з метою пізнання настроїв мас", — ніякої відповіді не дає і зараз перескакує до нашого другого речення. Колиб „Wołyń", ідучи цим самим шляхом далі, сказав ще, в яких ділянках життя є зле, то навіть можна булоб дискутувати, та кидає:

„Не перший раз **Senex** намагається почати з „Wołyniem" дискусію. Проте вважаємо її за недоцільну.

Знаємо, що „непомильні" дискусій не приймають. На Волині таких „непомильних" дуже багато. Чи зараховує себе до них і редакція „Wołynia" — не знаємо. Зате всі знають, що не тільки в політичному, але й у науковому світі дискусія вважається за засіб, що може помогти висвітленню правди та наближенню до неї. Навпаки, ухилення від дискусії в таких болючих справах, як українська, можнаб вважати за признання слушности противній стороні.

Маючи по свому боці правду життя, ми свідомо викликували „Wołyń" на дискусію, вимагаючи доказів того, що ним проголошується, а саме: фактів і цифр. Коли „Wołyń" ухиляється, знову таки маємо право думати, що вона пасує і тим самим признає нам рацію.

III.

Зацитований уступ з „Укр. Ниви" (ч. 37.) можна лише вважати за деклямацію. Але питання польсько-українських відносин на Волині занадто поважне й складне, щоби можна спекуватися його деклямаціями про „оптимізм українського громадянства". Доказовим матеріялом можуть лише бути факти й цифри.

До такого доказового матеріялу кожний українець поставивсяб поважно. Докази пропорціональности (до скількости українського населення) орґанізацій ріжного характеру, участи в завідуючих органах самоуправи і т. д. безумовно причинились би до вияснення українського питання на Волині.

Ухилення від річевої дискусії не можемо інакше трактувати, як „пасуванням" перед нашим голосом.

Senex.

Мировий заклик папи.

В залі ватиканської консисторії приняв Святий Отець 24. ц. м. в приявї архиепископів, прелатів і державного почоту святочні побажання зібраної кардинальської колеґії, висловлені кардиналом Ґраніто Пінятелі. У своїй різдвяній промові папа Пій XI. звернувся з мировим закликом до всього світу. Він указав на минулий святий рік і говорив опісля про мир, що є все на думці й найглибшим бажанням церкви та її голови. Кажуть, що хто хоче миру, мусить мир приготовити, а зброєння це тільки охоронні засоби перед війною і ґарантія миру. Папа хоче в те вірити, бо дійсність, що стояла би в суперечності з цим бажанням, була би жахлива. Тому папа молиться за мир.

Але якби всетаки знайшовся хтось, що в самогубному або потубному для інших намірі волів би війну ніж мир, тоді мусимо до Всевишнього молитися: Обєднай народи, що хочуть війни. Я одночасно хочу в серці і на устах зберегти іншу молитву і висунути на Ваші побажання: Слава Богу на висоті і мир людям на землі!

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 27. ГРУДНЯ 1934.

Д-Р ЕВГЕН ОЛЕСНИЦЬКИЙ 58

СТОРІНКИ З МОГО ЖИТТЯ.

Тоді пірвалися мої відносини до Барвінського. Я почав дивитись іншими очима на його особу і його політику, якої я став рішучим противником. Я переконався, що Барвінський, може в добрій вірі, але проти волі народу, веде політику з поляками та що та спілка з ними, правда, дуже догоджує інтересам поляків, та зате дуже шкодить інтересам нашого народу. Тепер зрозумів я ті дуже пильні інтереси його з Сапігою і той приязний усміх Баденія до мене, як редактора „Правди".

Так клалися перші основи до нової ери. „Правда" не мала дальше успіху серед української суспільности. Уважали її польською рептилькою і такою лишилася вона до кінця свого істнування.

В 1889 році відбулися нові соймові вибори. Перевів їх спільний виборчий комітет, зложений з народовців і москвофілів. Всюди були поставлені і цим комітетом затверджені спільні кандидати. Замітне те, що таким кандидатом з Тернопільщини був Олександер Барвінський і в цьому видно, що бажаючи відіграти політичну ролю, він не гордив мандатом і з консолідаційних рук. Одначе це не вдалося, бо він перепав проти поляка. Тому в рік опісля повів він політику в інший бік, яка просто противною дорогою мала довести його до цілі.

Вибори з 1899 р. були перші, переведені під Баденім, одначе не були це ще властиві Баденівські вибори, якими стали щойно вибори до сойму в 1895 р. і парляментарні в 1897 р. І при цих виборах були зловживання, та ще не такі „вопіючі", як пізніше. В багатьох випадках завинило і власне хрунівство русинів, не менше від зловживань урядів; та назагал ті вибори випали ще несогірше. Між виборцями був підем духа, єдність, солідарність і дисципліна як результат спільної акції. Коли в 1883 р. вийшло до сойму всього 9-ьох руських послів, то тепер вибрано їх 16-ьох, отже загальне число підскочило з 6 прц. на 10 прц. цілого сойму. Між вибраними було 7-ох народовців: Романчук, Окуневський, Гурик, Гаморак, Савчак, Січинський і Телішевський і сімох москвофілів: Антоневич, Барабаш, Микола Герасимович, Денис Кулачковський, Король, Рожанковський і Сівко та двох урядових: Мандичевський і Охримович.

Соймова сесія, заінавґурована цими виборами, підняла доволі високо руську справу і немало затревожила поляків. Була це одна з кращих епох нашої політики. Правда — в репрезентації сойму були і москвофільські посли, але москвофільство не було ще тим, чим є нині і чим стало опісля. Правдиве, свідоме москвофільство було лиш у незначних числом львівських менерів, а загал т. зв. старорускої партії не любив правда, українців, особливож фонетики, та фактично стояв у значній части ні на українських національних основах і був готовий схилюватись до тих, що дійсно для народу працювали і в політиці за його права боролися. Українські посли вибилися в соймі відразу на фронт. При виборі президії клюбу намагалися москвофіли, правда, переперти виборів на голову Рожанковського, як невтральнаго, одначе вкінці згодилися на вибір Романчука; його заступником вибрано Антоневича, секретарем Окуневського. Отже провід у клюбі мали в дійсности українці, а москвофіли йшли вже за нами сліпо й солідарно.

Сесія зачалася під знаком поважної праці і завзятої боротьби. Почавши від 1886 року не було такої сильної сесії, як отся. Руські посли засипали відразу сойм життєвими й пекучими справами, в яких порушили всі найважніші справи того часу. Їх внесення і промови були дуже різкі й рішучі і при тому дбайливо оброблені; особливо відзначалися тим посли Романчук, Січинський, Телішевський і Король. В соймі доходило до дуже сильних розправ між руськими послами і поляками.

При кінці соймової сесії дійшло до дуже бурхливих сцисій при нагоді, як Романчук хотів промовляти як референт комісії по руськи. Це викликало брутальні крики поляків, які спровокували ріжних послів до таких самих гострих виступів. Ситуація загострювалася з дня на день. Вкінці дійшло між послом Окуневським і шляхтичем з Сокальщини, Томіславом Розвадовським до словних зневаг, яких вислідом був поєдинок між ними, що скінчився побідно для Окуневського.

Інцидент цей викликав у краю нечуване одушевлення і зєднав дуже багато симпатії для українців. Українська партія збільшалася щоденно новими прихильниками, а москвофільська тратила симпатії і колиб наша тактика в тім напрямі тревала дальше, колиб українська сторона проявляла була послідовно неустрашимо-опозиційний настрій проти поляків, то москвофільська партія була би певно в короткім часі засимілювалася і сплилася з нею.

Світ Божий гарний та широкий.

Різдвяна промова кардинала Інніцера.

У навечеря Різдва Христового карл. д-р Інніцер виголосив у віденському радіо промову, в якій м. і. сказав:

Світ Божий гарний та широкий має доволі просторів і доволі хліба для всіх. Чомуж стільки горя та плачу стрясає світом? Чому тисячі й десятки тисяч стоять у розпуці супроти життєвих питань. Чому стільки неспокою в світі?

Тому, бо ми допустили до того, що ріжниці, які з природи є між людьми, штучно поглиблюється та поширюється. Противенства, що повстали з ріжниці полу, віку, стану, освіти народу й раси, ріжниці, які виводяться із стану посідання або становища в людській праці, а які повстають наслідком змінної черги долі, всі ті ріжниці ми сильно збільшили, вмовляючи в себе, що мусимо станути напроти себе як вороги, які зі собою не мають нічого спільного.

Всюди, де створюються ріжниці, не лише не повинно брати верх бажання суперечки і боротьби, а передовсім треба сказати слово: хочу бути доброї волі! Передовсім обовязує мене приказ любови. Хочу бути доброї волі й оставити іншому його права, хочу підкреслювати мою готовість мира не лише супроти членів родини, сусідів, супроти співробітників у варстаті та бюрі, а супроти всіх тих, з якими щодня стрічаюся.

Не лише одиниці, а й цілі народи та держави повинні бути тої самої думки. Коби в цьогорічні свята засіяло світло найгарніших зірок справедливости та любови.

Шкільництво, якого нема...

Промова пос. М. Рудницької, виголошена на бюджетовій комісії сойму у дискусії над бюджетом міністерства освіти дня 20. грудня 1934 р.

(Докінчення.)

ПОЛІЦІЙНІ МЕТОДИ А ПЕДАГОГІЯ.

Вкінці хотіла би я торкнутись одного незвичайно болючого і дражливого питання, про яке ми, українські посли, говорили вже нераз і на пленум й у соймових комісіях, а саме про **методи, якими урядові чинники поборюють впливи нелегальних організацій серед шкільної української молоді.**

Ніколи не заперечували ми, що державна влада має право боротись із конспірацією на терені школи, а проте ми мали і надалі маємо дуже поважні застереження щодо метод, якими і шкільні і поліційні чинники користуються у тій боротьбі з молодю.

Передовсім не можемо погодитись з тим, що до тих проявів, які дуже часто не є нічим більш, як молодечою романтикою, ставляться органи влади виключно зі становища поліційного, а не з педагогічних засновків, і що поборюють їх виключно поліційними репресіями, а не лікують їх виховними засобами, основаними на знайомости молодечої душі. На підставах психольогії молодечого віку, його замилування до таємности, перебільшування, його нахилами до опозиції, негації та бунту, можна оперти дуже позитивні та гарні речі, (нпр. на зрозумінні тих інстинктів молоді опертий скавтінг), але можна також невмілою поведінкою зробити з них грунт до революційної організації.

Стоїмо на становищі, що такими проявами, або коли волієте вибриками, повинна занятись передовсім педагогія, а не поліція.

ДВІ МІРКИ РИГОРУ.

Далі не можемо апробувати незвичайно ригористичного підходу до тих справ шкільної влади. У 1933-34 шк. році більш як сотню учнів і учениць українських середніх державних і приватних шкіл припинили в ученичих правах. Таке „припинення" приходить завсіди автоматично, коли арештують якогось учня, навіть тоді, коли органи безпеки випускають його на другий день на волю і коли виявляється, що арештування основане на помилці. Теоретично учень припинений в ученичих правах має право старатись, щоб наново приняли його до школи, одначе це вдається тільки у виняткових випадках, так, що припинення в дійсности, стає одномачне з виключенням.

Знаю, що і на терені польських гімназій трапляються всілякі протиурядові демонстрації чи так сказати вибрики, а проте підходять до них без порівнання лагідніше, тоді, як репресії супроти української молоді не стоять у ніякій пропорції до провин. Напр. в одній польській гімназії у Львові була демонстрація підчас іменин маршала Пілсудського: знищили там портрет, після чого один учень виключений, тоді коли в нас за зовсім аналогічні речі усунули з українських гімназій 21 учнів.

Домагаєтеся, панове, від українського громадянства, щоби ми самі поборювали і викорінювали конспірацію на терені українських шкіл. Але як воно можливе, коли ви виелімінували з українських шкіл всякий громадський чинник, коли ви зізолювали українську школу від впливів власного громадянства? Якщо я добре памятаю, то п. міністр у своїй промові на Державній Раді Освіти говорив про „принцип переваги школи над родинним домом в організуванні виховних питань". Батьківські кружки, що істнують при школах, мають, як відомо, дуже обмежені компетенції (здебільша тільки до справ доживлювання), отже в який спосіб можемо мати вплив на шкільну молодь, коли не маємо ніякого впливу на школу, що цю молодь виховує?! Всі наші заходи дістати дозвіл на організацію українського Пласту, не дали висліду, а чейже це був найкращий засіб протиділати небажаним явищам, це був вентиль безпеки для енергії нашої молоді.

КОНФІДЕНЦІОНАЛІЗМ І ПРОВОКАЦІЯ.

Вкінці найбільш поважні наші застереження торкаються справи користування владою на терені школи конфіденціоналізмом і провокацією. На нашу думку система втягання молоді на службу конфідентів і провокаторів захитує всіми основами етики і почуття правовости серед громадянства, а для молоді вона має такі

Це було страшне для поляків. Страшний був для москвофільства також настрій у краю, викликаний тою завзятою боротьбою, а то тимбільше, що саме тоді стало заноситися на війну з Росією і в інтересі Австрії не лежало дальше наражувати собі русинів; навпаки — треба було їх в дечім заспокоїти. Тодішний міністер закордонних справ граф Кальнокі зачав просто звертатися до русинів. Звернулися до них також з військових кругів, а й у Німеччині звернули увагу на українське питання, головно завдяки статті про київське князівство, якої автором був Гартман, а інспіратором Бісмарк. Настала хвилина, яку можна було використати хочби вчасти у тому напрямі, щоб держава увійшла з русинами в безпосередні звязки і говорила з ними просто, не через поляків. І не підлягає сумнівові, що колиб руські посли витревали були на становищі солідарної опозиції, то уряд був би почислився принайменше з їх найпильнішими домаганнями. Того боялися поляки і тому намісник Бадені старався розбити солідарну руську опозицію та витворити між русинами партію, яка дала би зловитися польським політикам на угодові пропозиції, через що уряд згодився би і надальше полишити руську справу в Галичині, як домашню квестію до полагодження полякам.

Щоби зорганізувати таку партію, звернув Бадені очі на Олександра Барвінського, і плодом тої акції була „нова ера". Приготовив ту акцію Барвінський критим штихом, зеднуючи поодиноких людей у Львові і на провінції, представляючи їм великі користи такої акції, а багатьох втягаючи терором, що йшов від органів влади, які патронували цій справі. Агітація за новим напрямом під багатьома оглядами натрапляла на податний грунт. Москвофільство допекло вже всім до живого, тож неодному усміхалася перспектива повного його знищення, а таке обіцював Барвінський, представляючи собі стан річи зовсім інакше, як він дійсно мався. Багатьом була пожадана така партія, до якої можна було признаватися не наражуючись на шикани й переслідування з гори, а тимбільше така, якаб навіть тішилася прихильністю вищих урядових кругів і їх ласками; а ті ласки обіцював Барвінський і цим особливо зеднував залежних людей, як урядовців та учителів. Під цим оглядом важив голос Барвінського багато, бо він давав усе, чого досі не давав ніякий з інших політиків. Тому його слова находили у багатьох послух. Барвінський приготовляв собі терен у краю й у Львові, куди його перенесли в 1889 р., близько два роки.

Покінчивши в 1890 р. практику адвокатського концініента у Львові, виїхав я був літом на кілька місяців на провінцію, щоби приготовлятися до адвокатського іспиту і не був у Львові тоді, як була проклямована „нова ера" в соймі. Та приїзджаючи передтим майже щомісяця до Львова, бачив я тут живу агітацію на користь „нової ери". Бачив зеднювання і приготовлювання публичної опінії, чув, які привязувано до „нової ери" надії, чого люди вичікували і надіялися.

Останній раз перед проголошенням її у соймі був я у Львові з нагоди зборів „Народньої Торговлі" в дні 1. листопада 1890 р. Тогож дня передполуднем були довірочні збори на „Бесіді", в яких взяло участь кількадесять людей зі Львова і з провінції. Предметом нарад була сучасна політична ситуація і сучасна наша тактика. Та ті наради ведено в той спосіб, щоб виказати конечність звороту в нашій політиці в напрямі зближення до краевого уряду, і поляків. Учасники з провінції були переважно цьому противні та стояли за продовженням різкої опозиції, яку вів соймовий клюб; вони підносили, що лиш така політика зеднує і потягає за собою загал та може скріпити значіння і становище нашої партії в народі. Зате учасники зі Львова, особливо з професорських кругів, стояли за зміною політики, мотивуючи її головно надією знищення москвофілів і взагалі мотивами, що їх ширили Барвінський і його прихильники. „Нова ера" висіла вже у воздусі.

Вкінці прийшли рокові дні в листопалі 1890 р. Романчук проголосив у соймі промову того змісту, якого бажав Бадені. Напередодні відбулася вечором конференція у Баденія на якій все уложено. Замітна річ, що Романчука на ту конференцію не просили. Були там лиш Барвінський, митрополит Сембратович, д-р Олександер Огоновський, Мандичевський, Телішевський і Кость Левицький. Знаю, що вся акція відбулася в тайні перед Романчуком, якому щойно в останній хвилині подиктовано, що має говорити і чому має дати фірму. Він дав її проти своєї волі, чого опісля часто каявся; був це крок з його сторони незвичайно хибний і недостойний поважного політика. Його стероризували мотивом на інтерес партії і він тому зробив це без запиту. Та саме з огляду на інтерес партії, коли він мав значити добро української справи, повинен він був найти в собі тільки сили, щоб не піддатись нашептам і теророві.

(Далі буде.)

погубні наслідки, що вони не остають у ніякій пропорції з небезпекою, яка грозить державі від читання нелегальних летючок або співу заборонених пісень.

Минулого року ми подали до відома уряду цілу низку безспірних доказів на те, що поліція вживає учнів як конфідентів. Маємо основи твердити, що ті практики продовжується дальше. Дам панам ось які два приклади.

Один учень, якого арештували і потім судово зреґабілітували, старався безуспішно, щоби його назад приняли до гімназії. Всі інтервенції в кураторії не дали бажаного висліду. Після якогось часу цього учня приняли до школи і цей хлопець, син бідних батьків, нагло розкидає гроші, що звернуло увагу товаришів і вчителів. Маємо всі основи догадуватися, що цього учня приняли за протекцією поліційних чинників.

Другий випадок. В одній українській гімназії в часі шкільного свята один учень почав співати пісню, яку вважають протидержавною. Цей факт мав для школи дуже прикрі наслідки. Маємо дуже умотивоване підозріння, що цей учень є на службі поліції. Не домагайтеся від мене, панове, щоби я вам подала докладніші дані, тому, що не хочу, щоби хлопці йшли через мене до Берези. Минулого року я прочитала в соймі зізнання одного учня, Петра Войтовича, як його намовляли на поліційну службу і цей хлопець сидить тепер у Березі. Чи потягли до відповідальности того комісаря поліції, який вербував учня на конфідента, не знаємо.

БОРОТЬБА ЗА ДУШУ МОЛОДІ.

Тих кілька прикладів нехай вистане, щоби зілюструвати, як виглядає політика уряду на відтинку боротьби за душу української молоді.

Замах на стародавній характер Ставропігії.

Правдою є, що Ставропігія давним-давно втратила вже своє первісне величаве значіння культурного, передовсім церковно-культурного осередка. Як усе те, що залишилося в руках москвофілів, — відстала від життя, заскоруала, перестала грати активну творчу ролю в житті народу і його духових цінностей та обмежилася до ролі одної з гальванізаційних станиць москвофільства. Тільки при москвофільському верховодстві можливий нпр. такий куріоз, як перебування в установі, що є власником греко-католицької церкви, в установі, яка після приєднання до Унії була одною з підвалин греко-католицизму — на становищі урядовця з немалим голосом у ріжних ділових справах — п. Бендасюка, колишнього греко-кат., тепер *голови брацтва львівських православних при прав. церкві!*

А проте справедливість каже признати, що попередній сеніорат під головуванням п. Третяка, та ще раніший під головуванням п. Сивуляка, бодай не мішався до політики, дбав за церкву, доми, цікавився радше господарськими справами. Але відколи сеніором став п. Ґулла — завелася у Ставропігії „велика політика" і то під гаслом цькування на українців та українську греко-католицьку церковну єрархію.

Серед такої „діяльности" не під смак ставропігійським політикам стало те, що Ставропігія під правним оглядом, як товариство чи церковне брацтво, підлягає формально надзорові єпископа. Статут Ставропігії ніколи не вимагав затвердження світською владою. І ось, в свому засліпленні, признаючи тільки один критерій у всіх своїх ділах — ненависть до українців, — нинішні політичні менери Ставропігії зважились на замах на стародавній, з цілою традицією установи і всім її характером звязаний статут у тому напрямі, щоб його відтепер затверджувало львівське воєвідство.

Пан Ґулла тишком-нишком підготовив *зміну статуту*, конферував у цій справі у воєвідському виділі безпеки і вже навіть склав цілий новий статут. Щоб справу мерщій перепачкувати і поставити церковні кола та все громадянство перед доконаним фактом — сеніор Ґулла скликав наглю на 21. грудня ц. р. Загальні Збори Ставропігійського Інституту і поміж ріжні інші точки скромно вставив точку про зміну статуту. А щоби позбутися опозиції, навмисне не запрошено на Збори замісцевих членів, яких є втроє більше, ніж місцевих, — зате запрошено „для контролі" пп. Михайла Бачинського і Слезюка, які ніколи досі у Зборах Ставропігії участи не брали: їх присутність мала тепер вплинути (або просто кажучи — залякати) на деяких членів, які ніколи не мають власної думки і коряться перед авторитетом таких достойників, як названі москвофільські можновладці.

Але п. Ґулла таки перерахувався. Після його реферату виступив передовсім історик проф. д-р Адріян Копистянський та вказав на велику вагу справи і значіння Ставропігії як церковного брацтва, найстаршого не лише в Галичині, але й у цілій Польщі. Його підтримали старші члени Ставропігії д-р Т. Заяць, Сосенко і радн. Третяк, які перестерігали перед надто поквапним вирішуванням такої засадничої історичної справи, що моглоб у дальших наслідках довести навіть до повної затрати установи.

Виводи згаданих промовців, ніяких особливих симпатиків українського національного руху, але поважних і тверезих людей, незаінтересованих у „високій політиці", — зробили враження на „незрячих". Не помогла і присутність достойників з Народнього Дому. Остаточно рішено більшістю 13 голосів проти 9 вибобрати *комісію*, яка має основно перевірити справу евент. зміни статуту, потребу такої зміни і її доцільність та скласти звіт на нових зборах, скликаних при участи членів з провінції.

Думаємо, що цією справою повинні зацікавитися наші церковні кола і сам *Митрополичий Ординаріят*, бо це не така собі звичайна справа, коли зважити, що Ставропігія як церковне брацтво впродовж 400 літ підлягала спершу епископові, потім патріярхові, врешті прямо Апостольському Престолові, і в тому характері мала право забирати голос у церковних справах. Тому слід протиставитися зовсім невідповідальним вчинкам одиниць, які руйнують історичні культурні цінности, — запаморочені ненавистю до братів одного народу та заскорузлі у свому партійницькому ґетті.

Як виглядає колгосп?

Зразок комуністичної господарки.

В кирсанівському районі воронізької округи є колгосп, що має грізну назву „Пролетарська воля". Як пише кореспондент „Соц. Земледелія", відразу видко, що в колгоспі нема господарського ока і запопадливої руки. Стіни конюшні плетені і вимазані глиною, але глина відстала і в стінах світять діри. Дах на пять метрів покритий залізною бляхою, а самий верх соломою. В конюшні темно, долівки нема, осінній вітер гуляє свобідно.

На дворі порозкиданий колгоспний інвентар: вози, колеса, скрині, машини. Машини до сортування за літо й осінь так вросли в землю, що годі їх відріжнити від млинка. Плуги порозкидані по всьому подвірі, деякі лежать горі лемішами, переди з колісятами валяються з боку. Перед воротами понищені вози. Колеса валяються окремо, деякі вози лежать горі колесами. В куті подвіря зложені сани, а властиво не сани, тільки дрова. Літо вони пролежали на сонці, дощах і вітрах й ободи потріскали.

За рікою, на толоці, стоять три стоги сіна. Довкола одного з них лежить череда телят і коров індивідуального вжитку. Вони днюють і ночують там, користуючись дармовою пашею. Боки стогів такі обгризені, що телята находяться там як під дахом, ховаючись від вітру і холоду у вигризених норах.

На тоці купи вівса і проса, ненакриті зверху, гниють від дощів, так само і на озимому тоці, за рікою. Стодола непокрита і пуста. Цінне збіже розкидане всюди.

Ввесь прибуток каси в сумі 9.129 рублів виданий до останньої копійки. На колгоспі нічого не побудували і не придбали. Кудиж розійшлися гроші?

— На нафту, на дьоготь, мотуззя і „шило-мило" — поясняє голова колгоспу.

За океаном.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО БУКВАРЯ В АМЕРИЦІ.

Дня 8. м. м. відбулося засідання епархіяльної шкільної комісії в домі і під проводом епархіяльного шкільного референта, о. Володимира Лотовича, в Джерзи Ситі. На доручення цієї ж комісії гром. Теодосій Каськів, учитель з Нюврку, Н. Дж., зладив буквар для українських парохіяльних шкіл в Америці. Він предложив цю працю до одобрення комісії. Буквар переходили подрібно крім автора ще також проф. Микитяк і д-р. С. Демидчук. Буквар принято в цілости з дрібними змінами. В основу взяли тут взірці букварів американських і в інших мовах, при чому українську мову приноровили до потреб української дітвори в Америці. Як показується, гром. Каськів обняв увесь матеріял дуже влучно і дав працю, якої ще в Америці не було. Тепер лиш іде про фонди на видання букваря, щоб можна випустити його для вжитку українських парохіяльних шкіл уже з початком найближчого шкільного року.

УКРАЇНСЬКА МАРІЙКА ПО ПОЛЬСЬКИ.

Від 1. грудня виставляє театр „Кеміо" в Ню Йорку фільму з гуцульського життя „Марійка приблуда". Фільму розголошено і в українських ґазетах і тому багато цікавих українців пішло до театру побачити її. Перед очима пересуваються знані українцеві картини з гуцульського життя, включаючи і весілля. Колиб так фільма не була звукова, то можнаб думати, що це справді українська фільма. Тимчасом польська мова в устах гуцулів дуже дивно звучить для українського вуха. А вже неприємно бачити гуцулів, що безупинно зриваються до бійки. В цілій фільмі не то, що не можна ніде завважити, що це фільма з українського життя, але навпаки, вона має на ціли показати американцям, що гуцули — це польське племя. Відповідно до цього уложені й англійські написі з поясненнями.

Одночасно з „Марійкою" виставлено також частину польської опери „Галька" Монюшка, фільмові картини з часів повені та із зїзду поляків із заграниці. При цій нагоді показано й силу польської армії.

ЧАСОПИС У СТОЛИЦІ АРГЕНТИНИ ЦІКАВИТЬСЯ ЖИТТЯМ УКРАЇНСЬКОЇ КОЛЬОНІЇ.

Ґазета „Українське Слово" з Буенос Айрес, столиці Арґентини, повідомляє: У виданні з 27. X. щоденник „Ла Пренса" (виходить у Буенос Айрес) присвятив цілу сторінку додатку товариства „Просвіта" в Буенос Айрес. Поміщено сім знимок: школа з Алсіна, школа на Пок Суді, два маленькі танцюристи (Б. Манзій і П. Баланюк) у національних строях, хор при центральнім товаристві й окремо жіноча його частина також у національних строях, ґрупа української дітвори і виділ „Просвіти". Всі фотографії вийшли дуже гарно. Вміщений також коротенький текст з кількома словами про товариство. Фотографи й репортер „Ла Пренси" зробили значно більше знимок підчас своїх відвідин і треба сподіватися, що вони їх також використають при іншій нагоді.

Болівія виставляє нову армію.

Болівійський уряд покликав 23. ц. м. під зброю всіх мужчин від 18 до 44 року життя. Військова команда хоче спробувати остаточно-го опору проти наступу перувіянської армії. Уряд надіється поставити 150.000 свіжих вояків до бою за територію Ґран-Чако.

З польської преси.

Новий часопис: „Проблєми“.

У редакції „Бунту Молодих“ прийшло до розколу. Здається, що причини, як звичайно у таких випадках були двоякої натури: ріжниця темпераментів поодиноких редакторів і співробітників та ріжниця поглядів на суть справи, в даному випадку на справу тих ферментів, які бушують у житті польської молоді. Словом, чільні співробітники „Бунту Молодих“ — б. львівський і познанський воєвода Пйотр Дунін-Борковський, брати Бохенські (Олександер і Адольф) та брати Прушинські (Ксаверн і Мечислав) виступили з того часопису й оснували власний двотижневик — „Проблєми“. У 1-му числі з датою 15. грудня ц. р. пишається мотто: „Треба ставити крапки над і, коли всі пропускають їх, треба доказувати те, чого інші не доповідять, треба нам тим голосніше думати, чим тихіше говорять інші“. Те бундючне мотто заповідає річ найцікавішу, яка може бути в якійнебудь газеті: темперамент і сміливість думки.

У першому числі справді слідне зусилля авторів виправдати наведену заповідь. Виходить, що головною темою часопису будуть справи польської молоді, трактовані проте не з погляду студентських спорів, а з погляду тих впливів, які діють за нинішню — польську й непольську — молодь. Зараз вступна стаття пятнує фашистівські симпатії молодих ендеків однаково, як комунізуючі течії санаційного „Легіону Молодих“, — доказуючи, що на одних впливає сучасна ідеольогія Берліна, на других Москви. У тому числі взагалі підкреслене протиросійське обличчя нового часопису. Надзвичайно цікава величезна стаття Адольфа Бохенського п. н. „Русифікація сучасної Польщі“, в якій він з великою цивільною відвагою доказує тезу, що „нині русифікацію внутрішнього устрою Польщі роблять люди, яких головним щитом є заслуги, придбані у політичній боротьбі з Росією“. А называючи людей і факти по імені, автор доходить до висновку, що „ліптаємо виразно у пропасть, на якої дні находиться повний підбій Польщі російською культурою“. Автор протиставиться системі призначування війсьєковиків на всі можливі посади, на які не мають ніяких фахових ані психічних даних, і добачує саме у тому дусі военщини на громадських становищах джерело наслідування російських метод.

Надзвичайно живо й відважно написаний теж „огляд преси“, в якому автор, той самий А. Бохенський, пятнує плазунство деяких польських кол, і штучне аранжування проурядових маніфестацій, і похвалювання по заказу згори таких явищ як Берестя, пацифікація з 1930. р. чи Береза. У тому самому огляді є теж слушна лекція під адресою ославленого Клявдіюша Грабика, який „вдає, що ще не розуміє, що дотеперішня українська політика уряду скінчилася повним фіяском“. Автор апелює до Грабика, щоби мав відвагу перевести ревізію закаменілих ендецьких поглядів на українську справу і шляхи її можливої розвязки у Польщі (очевидно, — це пюм дезидерієм, бо й під найгрубшою санаційною фарбою ендецька душа не зміниться).

П. Дунін-Борковський в обширній статті п. н. „Важке 8 літ тому, неможливе нині“, займається проблємою галицької краєвої автономії. Автор, як відомо, є послідовним прихильником автономічної концепції на куріяльній системі. Бачучи труднощі (чи — як каже — неможливість) нинішньої її реалізації, всетаки не ставить точки над „і“ та не каже, що повинен робити уряд та чим грозить політика інша. Признає, що Леон Васілєвський не може дати відповіди „що слід зіяти“, — але це не виправдує такого практичного політика, як п. Борковський, щоб і він не знав, яку дати пораду.

Історична література для малих дітей.

Книжечки „Історія України“ В-ва „Світа Дитини“ — це зерна любови батьківщини у серцях дітвори!

Наука рідної історії є найсильнішим засобом національного виховання. Придбання історичних відомостей відбувається шляхом оповідання, лектури та сценічного представлення. У шкільних програмах для шкіл народніх і середніх наука рідної історії займає перше місце. Очевидно, кожна держава дбає про патріотичне навчання у своєму дусі, і тому в усіх школах Польщі перше місце займає польська історія. Про те, яке місце займає тут історія України та що може довідатись українська дитина згідно з офіціяльним шкільним пляном — була мова в українських часописах широко з приводу оголошення того пляну навчання.

У літературі державного народу аж роїться від історичних шкільних підручників та історичних оповідань, в котрих нерідко невірно представлена історична минувшина. Українських шкільних підручників до української історії немає, бо, як сказано, нема у програмах навчання науки української історії.

Дуже вбога теж українська історична література, призначена для молоді до позашкільного навчання. І тому треба нам радіти, що рухливе видавництво „Світ Дитини“, таке заслужене для нашої дітьочої літератури, випустило чергову 11-ту книжечку за листопад для наших найменших, під наг. **„Історія України для дітей“.**

Є це книжечка, якої у нас досі не бувало. Як перша частина обіймає історію київського князівства до упадку Києва. Написана дуже популярно, так, що можуть її читати і розуміти діти вже від другої кляси. Прикрашена 28 гарними ілюстраціями роботи Михайла Фартуха та нанизана патріотичними історичними віршиками Юри Шкрумеляка. Коштує лише 40 сот.

Аж ось появилася вже і друга частина, що обхоплює історію галицько-володимирського князівства до Унії Люблинської. Знову безліч рисунків, розважуючі віршики, історичні факти подані у найбільш приступній формі цікавого оповідання, а цілість — 64 сторінки великого читкого друку — стає найкращою, наймилішою і найкориснішою лектурою для малих українських дітей.

Як третя частина буде історія козаччини до зруйнування Січи. А четверта — Україна в неволі до р. 1914. З найщирішим серцем і повною відповідальністю можна поручити ті книжечки всім, кому дорога наша дітвора, будучність народу, хто дорожить її національним вихованням. Отже звертаюся з покликом до нашого духовенства, світської інтелігенції, свідомих міщан і селян, щоби подбали про масове поширення цієї книжечки.

Це ніяка „реклямa“ для видавця — це реклямa потреби національного виховання дітей. Ці книжечки — це зерна любови Батьківщини, які падуть у серця маленьких читачів. Заможніші громадяни, свідомі величезної ваги його патріотичного засіву у діточих душах, повинні би власним коштом поширювати таку бібліотечку серед бідних, найбільш на денаціоналізацію наражених дітей! Це дійсно поважна справа і поважно її потрактуймо!

І. Стронський.

НОВИНКИ

— **З Українського Лікарського Товариства.** У пятницю 28. ц. м. в год. 19. відбудуться у домівці Т-ва при вул. Підвалля ч. 7/І. сходини членів з рефератами з актуальної медичної літератури. 741

— **Найбідніші просять українське громадянство** не забути про них на свята. Вони сподіються, що як минулими роками так і цього року про них будуть памятати. Дарунки (мясиво, печиво, солодощі, цукор, чай) треба складати від 28. XII. 1934 р. до 5. І. 1935 р. як минулими роками.

— **Часопис „Жіноча Доля“**, що від 1925 р. виходить у Коломиї під редакцією сенаторки Ол. Кисілевської, зачинає в цьому році одинацятий рік видання. З тої нагоди для підчеркнення заслуг „Жіночої Долі“ на полі організації й освіти та освідомлення українського жіноцтва, редакторка його іменована почесним членом „Жіночої Громади“ у Чернівцях, „Жіночої Ради“ у Празі й „Союзу Українок“ у Рівному на Волині. Крім двотижневика „Жіноча Доля“, під тою ж редакцією виходить і двотижневик для сільських господинь „Жіноча Воля“, а для жіночої молоді „Світ Молоді“.

— **Підкинула діти в городському суді.** В коридорі карного відділу городського суду у Львові найшли підкинутих двоє двоєлітніх дітей. З листа, що його найшли при дітях, виходить, що їх мати, Целінська, не може дітей удержувати, бо чоловік її відсиджує тепер кару на основі присуду тогож суду.

— **Затроєння алькоголем і вломи підчас лат. свят у Львові.** Цьогорічні латинські Різдвяні Свята записалися хронікою вломів і крадіжей. Було теж кілька затроєнь денатурованим спіртом, у яких інтервеніювала ратункова стація. М. і. затроєного найшли непритомного біля Личаківської рогачки 28-літнього робітника Василя Тросінського, на вул. Ставовій 38 Івана Чучмана. Затроєному алькоголем Чучманові невідомий чоловік пробив грудну клітку. На вул. Міцкевича перед домом ч. 12. найшли затроєного алькоголем мужчину невідомого назвища. Сам зголосився у ратунковій стації Каз. Бобер, якого підчас пиятики пробили ножем у голову. Всім їм ратункова стація перевязала рани та перевезла до шпиталю. Невідомі злодії вкрали з хати радника жидівської віроісповідної громади Гірштріта при вул. Хмельовського ч. 3. мужеське футро та срібну заставу вартости 560 зол., а його наймичці Катерині Шпілєк 200 зол. у готівці. З хати емеритованого поліциста Фр. Садловського під його неприсутність при вул. Сухій 5. вкрали злодії гардеробу, Файзі Табак (Шпитальна 44) вкрали верх Зінгерівської машини до шиття і кільканадцять метрів полотна, заг. вартости 400 зол. З хати суд. апліканта Ад. Цімера (Пелчинська 31) вкрали мужеську гардеробу й легітимацію пошкодованого. З ресторану Давида Ленчина при вул. Соняшній 27. вкрали 40 крісел і 35 скатертей вартости 500 зол., з хати Маєра Файгенбавма при вул. Сербській 17. вкрали гардеробу та срібну заставу вартости 800 зол. Іс. Глязові (Янівська 50) вкрали зі стриху біля вартости 200 зол. З крамниці Вольфа Мараша при вул. Макавеїв злодії забрали 260 кг. кінської волосіні, 35 кг. щітини, 6 лисячих шкірок, дві видри, три нурки і 37 шкірок тхорів, заг. вартости 2.400 зол.

— **Львівська хроніка.** На вул. Овочевій арештували Соломона Вольфа Шварца, що вимастив собі лице саджею та вибирався на влом. — З кіоску Йосифа Бодека на Краківській площі ів. Галушка вкрав почтових марок вартости 200 зол. Галушку арештували. — На Богданівці пес покусав Йосифа Славця, Казимира Ямбрика та Антона Гусака. Пса застрілили.

— **Душогубство.** В Красові біля Львова нічю застрілено 31-літн. селянина Пилипа Тібеля. Вбивник стрілив до Тібеля крізь вікно з кріса. Як підозрілого в убивстві арештували 21-літн. Василя Садовського, що допустився вбивства тому, що Тібель не хотів оженитися з його сестрою.

— **Пожежа.** В Соколівці пов. Золочів в год. 3. нічю на понеділок вибухла пожежа. Згоріло шість жидівських домів у ринку.

— **Відтяв дитині руки.** В Броварках під Лодзею склалася жахлива подія. Владислав Дельонжка продав на ярмарку дві корови та свині і приніс до дому коло 500 зол. банкнотами, які положив на столі в хаті і пішов випрягти коні від воза. Тимчасом 3-літній син його Стась взяв до рук образки, яких ніколи не бачив, почав дерти на паски і палити. Коли майже всі гроші були знищені, вернувся батько і бачучи, що зробив його син, закричав несамовито і зхопивши сокиру, обтяв дитині обі руки повище ліктів. На крик дитини надбігла мати і коли вона станула в обороні дитини, Дельонжка розбив їй сокирою голову. Надбігли сусіди і придержали батька, якого відставили до заведення божевільних. Дитина вмерла до кількох годин, а Дельонжкову відставили в тяжкому стані до шпиталю.

— **Летючки замісць селедців.** Поліція в Гродні придержала в ночі на вулиці віз, що віз чотири мішки з конюшиною і бочку, в якій, як казав візник, находилися селедці. В одному мішку і в бочці знайшли комуністичні відозви. В мешканні візника знайшли теж більшу скількість такої літератури.

— **Папські гроші.** Уряд ватиканської держави рішив видати папські срібні, ніклеві і мідяні монети в загальній вартости одного міліона лірів. Вони мають дату 1934 і число XIII як рік понтифікату. Крім того вийдуть золоті монети по 100 лірів на суму 5 міліонів лірів.

— **Катастрофальна мряка в Льондоні.** Від довшого часу над Льондоном і цілою південною Англією панує густа мряка, яка в останніх днях приняла катастрофальні розміри. Ціле летунство завмерло, припинився теж корабельний рух на долішній Тамизі, бо кораблі з причини гемряви, проти якої безсильне всяке світло, не можуть рушитися з пристані. Неможливий теж самоходовий рух поза містом. Самоходи їдуть

крок за кроком, причому наперед їде провідник і показує дорогу. Безробітні влаштували спеціяльну охоронну службу і стоять на рогах вулиць з великими ліхтарнями, накидуючись проїзжим самоходам за провідників. Всеж таки склалося 1.253 легких і кількадесять тяжчих нещасливих випадків, причому не обійшлося без жертв у людях.

— **Богатий пролетар.** Максим Горкий, що проголосив себе пролетарським письменником і вислугується большевикам, одержав торік прибутку з продажі своїх творів 7 міліонів рублів. Давніше подавали з Москви, що Максим Горкий одержує від совітських урядових видавництв річно 1,200.000 золотих рублів. Можливо, що 7 міліонів рублів числять за паперові рублі, які впали у вартости проти золотих. Або можливо, що його прибутки зростають. В кожнім разі пролетар Горкий не голодує.

— **Нагорода за діти.** У звязку з „днем матери і дитини“, який відбувся в Римі, Мусоліні приняв у венецькій палаті 94 найплідніші матері, що приїхали зі всіх провінцій Італії. Вони вродили разом 910 дітей. Промовляючи до зібраних жінок, зазначив, що вони сповнили свій обовязок супроти батьківщини і повинні бути примірном для інших італійських матерей. Кожній з учасниць тої авдієнції Мусоліні дав нагороду у висоті 4.000 лірів. Взагалі Рим визначив для найплідніших матерей пів міліона лірів.

— **Бідний дім для дітей найкращий.** Недавно говорила до радія пані Рузвелт, жінка американського президента, про виховання дитини. На її думку лекше виховати дитину в домі бідних людей на незалежну людину, ніж у богатих. Одначе вона пояснила, що під словом „бідний“ вона не розуміє нуждарів, що їм брак засобів до щоденного життя, а людей, що працюють і таким способом здобувають все, що потрібне для життя. При тім такі люди стають ощадними, дорожать усім набутим і привчають дитину до невигід та приставання на малому. Тверде життя виховує характерних людей, тому не треба так дуже нарікати на недостаток, якщо лише людина зможе повязати кінці разом. Добре є — казала пані президентова — привчати дітей вставати пів години скорше, принести топлива, огріти піч, вичистити взуття, позамітати хідник коло дому і привикати змалку до самостійности. Гірше для дітей, що домагаються всяких послуг від батьків, бо не мають нагоди заправитися до самостійного життя.

— **Приймає імя жінки.** Нюйорський адвокат Джан Сервіс має суджену міс Маннінг. Вона донька бувшого мейора з Олбені і має 53 літ, він удовець. Адвокат зрікається свого імени і приймає імя судженої не для продовження фамілійного ймення, а для бізнесу. Він дістав уже дозвіл від суду перемінити своє імя на Маннінг.

— **Шаховий турнір.** В Гастінгсі відбудеться в часі від 27. грудня до 5. січня шаховий турнір при участи визначних англійських і закордонних мистців. Запрошення до турніру приняли: Капабляика, Фльор з Праги, Ліліенталь з Відня, Ботвінік з Москви, д-р Ойве з Німеччини й інші.

— **Радіоактивність нафти.** В радіольоґічнім інституті в Празі переведено цікаві радіоактивні поміри, яких предметом були нафтові джерела в Ґбелі на Словаччині. Досліди дали позитивний вислід, що буде цінним висновком щодо положення і походження нафти.

Від освіти залежить майбутність — нехай кожний зложить „Дар Просвіті“.

З нових видань.

ФРАНЦ КОКОВСЬКИЙ: *„ЛЮДСЬКА ВДЯЧНІСТЬ“* та інші веселі оповідання. З передмовою М. Голубця. Львів, 1934. В-во „Українська Бібліотека“, ст. 128.

Книжка ця має 28 маленьких образків, з яких одні нагадують (досить фальшиво) Стефаникові дрібні нариси, другі (досить вірно) ґазетні фейлетонові анекдоти. Ті з них, що наближуються до літературних річей здебільша читати нелегко, бо вони написані лемківською говіркою. „Людська вдячність“, „Ліки“ та „Злодії“ — побутові гуморески, мало мають характеристичних рис лемківського побуту; такий сюжет можна би найти в будьякому нашому селі і не конче нашому. „Злодії“ — дуже добра сатира на бюрократичну інтерпретацію законів; добре тут схоплений здоровий селянський розум, що дає собі раду з такими клопотами.

Є у збірці два-три нариси, які можна би було перетворити в новелю. „Прихвоак“, що має в основі трагікомічну подію міг би стати таким оповіданням, повним сильних контрастів і почувань. Та тут це тільки весела картинка, в якій щезає трагізм події і комізм ситуації. Так само певно ристані добрі теми „Мірган Карабетіян“, „Хитрий Бойчик“ і „Приймак“. Автор кількома реченнями збуває характеристику героя і не вміє додати „перцю“ там, де його треба. Тут пересолив, там недосолив.

До всієї збірки не можна мати ніяких претенсій, бо це от такі собі гуморески, як деякі малі фейлетони, призначені на так довге життя, як довго триває пообідна лектура. Гумореску заступає часто звичайна анекдота, не дуже високої якости. Нпр. ті, які бережанські учні оповідають від 30 літ про своїх давніх учителів-чудаків, ми чули вже сотраз за столом краще.

Збірочка написана легкою, чистою мовою

м. р.

З театру.

САЛЯ ТЕАТРУ „РІЖНОРОДНОСТЕЙ“: ТЕАТР „ЗАГРАВА“: „СВЯТЕ ПОЛУМЯ“, песа на 3 дії *Сомерсет-Моґема.*

На цю песу пішли ми до нашого театру з деяким острахом. Бачили ми її на столичній сцені з першорядними артистами і могли мати сумніви, чи вона під силу нашим. Це дуже добре завуалена драма з гострою моральною проблемою. Драма обовязку; кожна з семи осіб має власне розуміння обовязку і хоче його виконати у згоді зі своєю совістю; тимчасом це виконання зударяється з волею інших. Нема тут чорних типів; усі люди чесні, з характером, тимто конфлікт стає ще важчий.

Проблема тут гостра: людина нинішній суд радить над нею і йде по лінії давніх законів, які життя вже випередило. Автор виводить перед нами людей, що вміють розуміти чужі психольоґічні мотиви і вміють страшний конфлікт поладнати між собою. Оповідати в чому його суть не слід з огляду на тих, що хотіли би цю песу побачити на сцені. Песа складена так, щоб глядач разом із дієвими особами на сцені міг шукати головного винуватця.

Сомерсет-Моґем — один із кращих сучасних англійських драматурґів, привязаний до старої форми психольоґічної драми і дуже чутливий на питання сучасної доби. З професії лікар, знавець чужих країн і культур, уміє він підхопити ті пливкі поняття, що костеніють у деякі суспільні канони. Його песи йдуть із великим успіхом на ріжних чужинних сценах, його повісті дійшли до виняткової популярности в Америці.

„Святе полумя“ — песа нелегка. Грали в ній найкращі члени ансамблю. В. Блавацький у ролі нещасливого летуна полишив враження цікавої людини, що серед недуги вміє зберегти незрозумілий гумор; Кривіцька, як звичайно, коли треба дати сильно драматичну постать — кохала і терпіла, згідно з бажанням автора; глядачі і не запримітили, що вона після нещасливого припадку за кулісами має перевязану зранену ногу. Єдине застереження щодо інтерпретації її ролі треба би зробити таке: геройка не повинна робити враження безоглядно чесної і прямолінійної, щоб глядач міг мати оправдані підозріння щодо її злочину. Боровик і Паздрій були дуже добрі — природні, свобідні, поважно зажурені родинною трагедією; Королик бездоганний. Совачева дала таку зворушливу креацію, що на салі жінки підчас останньої дії дискретно обтирали сльози. Найясравішою постатю була Степова в ролі сестри милосердя; виразиста дикція, певні рухи, вся як із криці. Був це великий успіх цієї артистки, досі в нас якслід неоціненої.

м. р.

ДИВОГЛЯДИ.

СТРАХ ПЕРЕД ПОЧЕСТЯМИ

У французькій місцевості Ліфре повісився дідич Діваль. Причина самогубства та, що поставили його на листу кандидатів міської ради. Діваль ціле життя відчував панічний страх перед усякою громадською гідністю. Коли довідався, що сусіди хочуть його зробити радним, із розпуки відібрав собі життя.

Дописи.

РАДЕХІВ.

Просвітянська анкета. Заходом Філії „Просвіти“ відбулася дня 1. ц. м. в Радехові просвітянська анкета для читалень радехівського повіту. На анкеті були присутні делегати 22 читалень у кількости 2—5 від кожної читальні та відпоручники всіх установ Радехова. Анкету отворив і проводив нею голова Філії інж. Герасимович, який на вступі згадав про всі актуальні справи і недомагання нашої просвітянської організації в повіті. Добре продуманий реферат про зміст освітньої праці по читальнях і про обовязки виділу кожної читальні під теперішню пору виголосив відпоручник Головного Товариства зі Львова п. Волосянський. З черги секретар філії Михайло Панасюк обговорив дальші справи, а саме спосіб переведення збірки на дар „Просвіті“, святкування роковин „Просвіти“ в дні 8. грудня, влаштування свята „Просвіти“ і роковин Федьковича, справи бібліотечні, членство до Головного Товариства і відношення філії „Просвіти“, а голова Філії представив, як повинна виглядати співпраця читалень з іншими установами в селі. В дискусії забирали слово п. Ніна Селезінкова, Іван Лисик з Увина, проф. Іван Головчук зі Сушна, Клим Олійник з Ганушина, Василь Костів з Дмитрова, Микола Вдовин з Хмільна, Василь Папіж зі Стоянова, Іван Фарина з Виткова й інші; п. Волосянський давав пояснення до порушених тем. Після дискусії зібрані рішили: зібрати на дар „Просвіті“ визначений філією грошевий контингент, відсвяткувати в кожній читальні в грудні свято „Просвіти“ й роковини Федьковича і дохід з цих імпрез віддати „Просвіті“, — збільшувати число книжок читальняних бібліотек через призначення 50 проц. доходів на ту ціль, — візвати виділових всіх читалень у повіті до обовязкового вступлення в члени Головного Товариства. Далі доручено виділовим читалень сплатити Філії всі довги за побрані книжки і врешті постановлено, що для кращого зорганізування цілої освітньої роботи в повіті філія прийме постійного урядовця, на якого удержання читальні платитимуть 1—2 зол. місячно. Зазивом до виконання всіх порушених справ, яких виконання має стати предметом ударної кампанії на найближчу зиму, голова філії замкнув анкету, після чого зібрані відспівали національний гимн.

В роковини заснування „Просвіти“. Дня 8. м. м., в 66-ті роковини заснування Товариства „Просвіта“ відправив місцевий парох о. Михайло Зінкевич поминальне богослуження за померших членів Товариства з панахидою, по котрій виголосив гарну проповідь, у якій наче́ркнув історичну ролю „Просвіти“ і візвав громадянство до жертвенности. На богослуженні були приявні представники всіх установ, інтеліґенція і міщани.

Кооперативне свято. Заходом Філії „Союзу Українок“ і Філії Кооперативного Союзу в Радехові відбулося дня 9. ц. м. кооперативне свято в Радехові, прегарна, оригінальна програма якого на довго буде в памяти учасників. Свято відкрив хор філії „Просвіти“, який під проводом адв. д-ра Селезінки відспівав „Кооперативний гимн“ і „Ми курінь той пробоєвий“. Після хору слідувала промова п. Ніни Селезінкової, яка, навязуючи до слів кооперативного гимну, вказала, що наш „шлях до сонця“ — в наших таки руках і що національна свідомість не спирається на жовто-блакитних хоругвах, тільки на сповненні кожним обовязку, бо тільки тоді зросте рух і сила нації і тільки тоді осягнемо нашу мету. Від К. С. в Сокалі зложив привіт адв. д-р Хомінський, зазначуючи, що українська кооперативна ідея приносить народові преважні моральні і матеріяльні користи. Далі в програму свята увійшли: скрипкове сольо п. Чорного і хоровід дівчаток, що прегарно виконали „Гаївки“ й народні танки. Опісля був ще реферат про ощадність, виголошений дир. Гарасимком і декламація п. Саган'ової. Правдивою атракцією вечора була ревія українського кооперативного і приватного промислу, яку вивела дітвора місцевої Рідної Школи. Це була для зібраних нагода побачити наші осяги на господарському фронті й почути рекляму, виведену в мистецькій формі. На сцену виходили малі „представники“ кооперативних організацій, фабрик чи інших підприємств, прибрані у відповідні костюми, і відспівували в супроводі фортепяну й оркестри спеціяльно до того зложені пісні, які своїм змістом реклямували поодинокі вироби. В цей спосіб перейшли перед публикою вироби: Масносоюзу, Центросоюзу, фабрики „Елеґант“, Міки, Калини, Лунии Нової Фортуни, Альоє, Достави, Кересу, Труду і Народнього Мистецтва, Рою, Робітні Інвалідів, Пласту, Арони і т. д. На перше місце вибився Масносоюз, який зі своїми виробами заїхав автом на сцену, а найкраще зареклямувала свою фабрику п. Ірка Галамай, що співала пісню про муштарду Міку. Цю оригінальну і мабуть уперше в краю виведену ревію зладив і вивчив дир. Р. Ш. Роман Чучкевич, а костюми й декорації виготсвив учит. Р. Ш. Яр. Кусчинський. До дитячих танків, до скрипкового соля і до всіх пісень акомпаніювала на фортепяні п. Ірина Селезінківна разом з оркестрою мандоліністів. Свято закінчив аматорський гурток, який під управою Михайла Панасюка відіграв сценічку картину „Обнова“ Ів. Блажкевичевої. В окремих кімнатах Народнього Дому була уладжена виставка рідного виробництва, яку відвідали учасники свята. Слід зазначити, що в святі взяли участь представники з усього повіту і саля була битком набита.

Свято Федьковича. В попереднім дописі про свято Федьковича в Радехові пропущено через недогляд, що фортепянове сольо на тому святі виконала бездоганно п. Саня Славутівна. Зокрема відіграна п. Славутівною композиція „Пробудження весни“ зробила на присутних помітне вражіння.

МОСТИЩИНА.

„Просвіта“ — Федьковичеві. Дня 16. грудня н. р. відбулося в Мостиськах повітове свято „Просвіта — Федьковичеві“ при участи хорів судового мостиського повіту. В склад дещо одноманітної програми входили: вступне слово голови філії „Просвіти“ д-ра А. Кульчицького, хори читалень та дві декляманції. Свято розпочалося відспіванням Просвітянського Гимну. У вступнім слові промовець представив значіння свята „Просвіти“ та перейшов згодом до обговорення діяльности Федьковича, висуваючи окрема його значіння як поета, громадянина та заслуги його для „Просвіти“. З хорів вибився на перший плян хор з Наґосевич під диригентурою О. Фаціона. Вмілде ведення хору, зіспівання хористів, чиста інтонація, місцями навіть добра динаміка — отсе прикмети цього хору. Сильні й невгавающі оплески для цього хору і для хорів з Черневи (дир. Гузідь) і Годинь (дириг. дир. Федевич) — це доказ, що вони вив'язалися добре зі свого завдання. Зовсім бездоганно випали також і продукції інших хорів, як з Буховичі (дир. Сайко) і з Тамановичі (дир. Кличка). Головно хор з Черневи відзначається добрим голосовим матеріялом. Сильний і чистий альт та бас, у першу-ж чергу гарний голос в сопрановім сольо (Пашаківна) — це гордощі цього хору. Дуже вдатні обі декламації — Пашаківної та В. Шевчика — викликали помітне враження на салі. Свято, закінчене відспіванням національного гимну, залишило гарне враження в учасників і в численно зібраної публики — переважно сільської.

Присутній.

СПОРТ.

СТАНИСЛАВІВ. ПРОЛОМ — БЕЛЬВЕДЕР 3 : 3. МИСТЕЦТВО Б.-КЛ. В ПІНГ-ПОНГУ.

Другі мист. змагання Пролому скінчились висліdом нерішення, Бельведер виявився дружиною надспідівано сильною, твердою, з якою за кожний пункт треба тяжко боротись. Техн. висліди: Атаманюк—Заславський 21 : 19, 22 : 20; Лиськевич—Унгер 17 : 21, 20 : 22; Андрішин II.—Блавчак 15 : 21, 19 : 21; Голинський I.—Лукасевич 21 : 13, 21 : 18; Смола — Яцків 14 : 21, 19 : 21; Новицький — Лібліх 21 : 18, 19 : 21, 21 : 11. Найефектовніше грав Новацький, одначе він мусить ще попрацювати над своїми нервами. Резервовий Голонський I. дуже добре заступив занятого в крамниці Климовського Добре грав Смола, який мусить занятися більше тактикою, через брак якої програв змагання. Найпевніше грав Атаманюк, який не завсіди вміє заграти ефектовно, але має ту найважнішу прикмету, що вміє свої змагання виграти. Є він найважнішим пунктом дружини. Андрішин II. непотрібно зденервувався, а міг свої змагання виграти. По тих змаганнях Пролом веде в табелі з пунктами 2 : 1.

ПРОЛОМ II. — БЕЛЬВЕДЕР II. 3 : 3.

Великий успіх другої дружини, бо в Бельведері грало 3-ох грачів з першої дружини. Висліди: Пужак — Косовський 21 : 14, 21 : 19; Ренер — Блавчак 19 : 21, 21 : 19, 11 : 21; Кулиба — Генсьор 21 : 16, 21 : 7; Голинський II. — Кендзерський 17 : 21, 21 : 18, 21 : 18; Андрішин I. — Лукасевич 18 : 21, 23 : 21, 15 : 21; Панаший — Яцків 21 : 16, 15 : 21, 18 : 21. Найефектовніше грав Пужак, найпевніше Кулиба. Добре тримався Панаший з добрим Яцковим.

Б. Л.

СЛАВІЯ ОСІННІМ МИСТЦЕМ ЧСЛ. ЛІҐИ.

В мин. неділю розіграла праська Славія останні змагання в цьому сезоні за мистецтво з С. К. Кладно, які вирішила у свою користь з вислідом 5 : 3. Цими змаганнями закінчились у Чехословаччині розгривки за осіннє мистецтво ліґи, в якій перше місце заняла Славія з 18 точками. На другому місці опинилася Спарта (17 п.), на третьому Жіденіце (15), на четвертому Вікторія Пільзен (13). Дальші місця заняли: Кладно (11) Д. Ф. Ц. (10), Простейов (10), Теплінер (10), Пільзен (9), Чехіє Карлін (8), Богеміенс (7), Колін (4).

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

ЮВИЛЕЙНИЙ ЗБІРНИК У 50-ЛІТТЯ ТОВАРИСТВА „ЗОРЯ“ (1884—1934). Львів 1934. Накладом Т-ва „Зоря“ у Львові. Стор. 132, ф. 8-о. Зміст: Вступ. М. Возняк: З організації й самооборони львівських українців у минулому. Тривкі памятки змагань українського міщанства у Львові. М. Возняк: Чернець Климентій про вагу ремесел у старій Україні. Зорянська пісня. Д-р Кость Левицький: Із споминів про Товариство руських ремісників „Зоря“ у Львові. Богдан Чорногор „ * “. Осип Боднарович: Пядесять літ праці Товариства „Зоря“. Почесні члени Товариства „Зоря“ у Львові. Як розвиваються і працюють філії Товариства „Зоря“ в краю. Помяник Товариства „Зоря“ у Львові.

АЛЬМАНАХ УКРАЇНСЬКИХ БОГОСЛОВІВ виданий з нагоди 150-ліття Гр.-Кат. Духовної Семинарії у Львові і 85-ліття істнування читальні богословів 1783—1849—1933. Зібрав Олександер Буць. Львів 1934. Видала Читальня українських студентів богословів ім. М. Шашкевича. Стор. 144 вел. вісімки + ілюстраційний додаток. Зміст: Передмова. — Роман Дурбак: Витай, святиче духа! — А. Шекерик-Доників: Гурток поетів-богословів. — Поезії Романа Миска, Романа Дурбака, Юрія Процюка, С. Саламона, В. Санофчака, А. Шекерика-Доникового — Нариси: Роман Дурбак: В голоді та холоді. — Юліян Юрків: Безробітний. — Данило Микитюк: На грунті. — А. Шекерик-Доників: Чому гуцули люблять давні звичаї. — Минуле й сучасне. Спогади, статті: о. Йосиф Осташевський: Богословський кружок в 1911—1913 роках. — о. Петро Каблак: Освітній рух у Духовній Семинарії ок. 1910 р. — о. Н. Осташевський: Два прелєґенти. — о. Мих. Бобовник: Перша українська семинарська орхестра. — о. д-р Василь Масцюх: Галевий обід емінентистів у кард. Сембратовича. о. д-р И. Застирець: З минулого Читальні богословів. — Ярослав Ніжникевич: Читальня українських студентів-богословів ім. М. Шашкевича в рр. 1926—1935. — Р. Салагуб: Кооператива „Визволення“. — о. д-р Лев Глинка: Ідеї, що були спонукою до відновлення Читальні богословів. — Олександер Буць: Погляд на історію Читальні богословів. — Петро Цап: Братство входа в храм Преч. Діви Марії. — 23 ілюстрації.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ. II. Галицько-Волинська Держава з ілюстраціями Михайла Фартуха. В-во „Світ Дитини“ Львів 1934. Стор. 64, ф. 16°

ЖУРНАЛИ.

ГОСПОДАРСЬКО-КООПЕРАТИВНИЙ ЧАСОПИС. Львів, 23. грудня 1934. Ч. 51. Р. XIV.

БЮЛЕТЕНЬ БРАЦТВА УКРАЇНЦІВ-КАТОЛИКІВ КАНАДИ. Йорктон, Саск., грудень 1934. Ч. 13. Р. II.

SLOVANSKY PREHLED, sbornik pro poznavani politickeho zivota slovanskych statu a narodu. Praha, 1934. Cis. 10. R. XXVI.

PRZEGLĄD SPOŁECZNY. Lwów, grudzień 1934 Nr. XII. R. VIII.

НОТИ.

Яків Мостюк: ЩОСЬ РИДАЄ на мужеський хор і ОЙ, ЗАЦВІЛИ ЧЕРЕВИЧКИ на однородний терцет.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.